

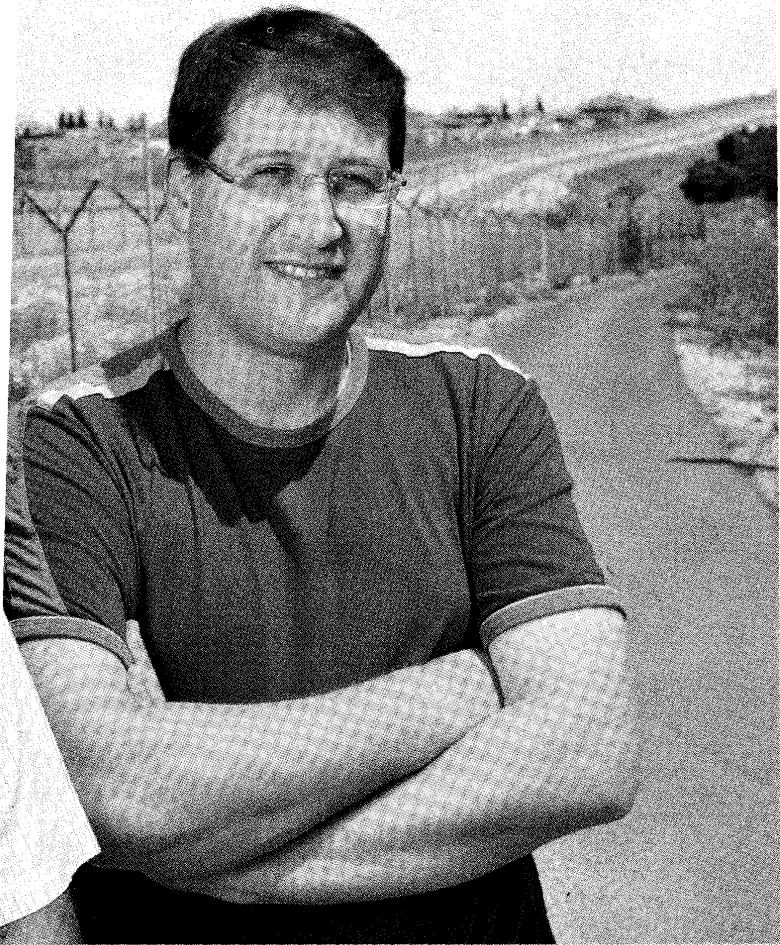
הגדר הרעה

מה קיבלנו תמורת 15 מיליארד הדולר שעלתה גדר ההפרדה? גירוש, טרנספר מרצון, תוואי פוליטי ולא ביטחוני, והתקרנפות של אנשי צבא - לפחות או להאמין לספר חדש שחוקר את הגדר

יונתן גור, עמ' 2

נכה לא בונים חומה

גם העובדה שכמות הפיגועים ירדה משמעותית מאז שנבנתה גדר ההפרדה לא ממש משכנעת את אלי"מ (במיל") שאול אריאלי ועו"ד מיכאל ספרד. בספר חדש, שעוקב אחרי בניית הגדר, הם טוענים כי מדובר בפרויקט בזבזני, בעל תועלת ביטחונית שולית ומאשימים את הצבא בהתקרנפות. "הפעילות המונעת של השב"כ בשטחים ולא הגדר הביאו לירידה בפיגועים"

יונתן גור

יון טיעון בעד גדר ההפרדה שמרגיו יותר את אלוף משנה במילואים שאול אריאלי ואת עו"ד מיכאל ספרד כמו זה שמייחס לה את הירידה בכמות

הפיגועים. "למה אתם תוקפים בכזאת חריפות את הגדר?" הם ננופים לא פעם. "עד לפני שלוש-ארבע שנים כל נסיעה באוטובוס או גי' זה קצרה לבתי קפה הייתה מלווה בפחה, היום החשש הזה כבר כמעט לא קיים."

אריאלי מכיר היטב את הטיעונים האלה. הוא גם מכיר היטב את הנתונים של מערכת הביטחון לפיהם במקומות שבהם הוקמה הגדר פחתו חדירות מחבלים בעשרות אחוזים. למרות זאת אריאלי טוען כי מדובר בראייה שטחית

של העובדות. "הפעילות המונעת של השב"כ בעומק השטחים היא שהביאה לירידה בפיגועים ולא הגדר", הוא אומר. "ואת זה לא אני קובע, אלא השב"כ".

בכל זאת, אי אפשר להתעלם מהתרומה של גדר ההפרדה לביטחון היהודי בערי ישראל. "בתכנון הגדר הועדפו שיקולים התנחולריים על פני השיקולים הביטחוניים. השאירו בגדר פרצות מכוונות, כמו באזור של מעלה ארומים, גוש עציון ואריאל, כדי שיאפשרו סיפוח עתידי של שטחים פלסטיניים. נאחת הפסיקות שלו בנושא הגדר בג"ץ כתב במפורש: 'זהו תוא' שמסכן את חיי הכוחות הפועלים לאורכו לטובת הקמת שכונה עתידית'". ספרד ואריאלי הם מהרמויות הבולטות בדיון הציבורי סביב גדר ההפרדה. אריאלי, מראשי יו"ר

מת ו'נבה וחבר "המועצה לשלום וביטחון" הופיע בדיונים שנערכו בג"ץ בנוגע לגדר ההפרדה על תקן מומחה כיריד בית המשפט. ספרד, עורך דין שמתמחה בזכויות אדם, ייצג בג"ץ עשרות פלסטינים בעתירות נגד הגדר. עכשיו החליטו השניים לשתף פעולה ולהוציא ספר חדש בנושא גדר ההפרדה: "חומה ומחל"ל".

לא יושבים על הגדר

בספרם הם טוענים כי גדר ההפרדה הוקמה ממניעים פוליטיים ולא ביטחוניים. עלותה הכל' כלית שמוערכת כ-15 מיליארד שקל עצומה, הם מפרטים את הסיבות המרכזיות להתנגדותם לגדר, תועלתה הביטחונית מצומצמת ונוקיה לתהליך המדיני עם הפלסטינים כמעט בלתי הפיכים. "נפגשנו בג"ץ", מתאר ספרד את הנסיבות

שהביאו לכתיבת הספר. "הנשיא ברק היה קובע ימי דיונים שבהם עוסקים בעתירות על הגדר וכך הכרנו". בג"ץ שעסק בשאלה האם אלפי מנשה תישאר ממורח או ממערב לגדר רווקא נפגשנו משני צידי המתרס. שאלו תמך בהשא' רת היישוב ממערב לגדר, כך שאי אפשר לומר שאנחנו לגמרי תמימי דעים בנושא. מה שכן, כל אחד מאיתנו מביא משהו שאין לאהר. אני את הסיפורים מהשטח ושאלו את האקדה המעשן ממערכת הביטחון שמראה שהשיקול הביטחוני לא היה מרכזי בתכנון הגדר".

בשלב מסוים, בין בג"ץ לסיור הסברה על תוואי הגדר, החליט אריאלי לכתוב ספר שיתאר את מה שהוא מגדיר כ"מצעד האיזולת" שהוביל לבניית הגדר כפי שהיא כיום. "מהר מאוד הבני' תי שאין לי סיכוי בלי משפטן שיתן את הרקע המשפטי ומכיר את התמונה מהכיוון הזה", הוא מספר. "התקשרתי אליו וביקשתי שיצטרף אלי' בהכנת הספר, מה גם שהוא כותב יותר טוב ממני. אפשר להגיד שהספר לא עוסק בגדר, אלא בס' כסוך הישראלי פלסטיני דרך הגדר".

יש לכם בעיה עקרונית עם קיומה של גדר בין ישראל לשטחים?

ספרד: "אני לא רואה בשום חריזה חר צדדית של הגדר לשטחי הגדה משהו שיכול להשתלב עם המשפט הבינלאומי. בג"ץ פסק אחרת, אבל אני לא מסכים עם הפסיקה. כל עוד אין הסכמה עם הפלסטינים לגבי תוואי שנכנס לשטחים, צריך להקים את הגדר על הקו הירוק". אריאלי קצת פחות קשוח בסוגיית הקו הירוק. "העמדה של המועצה לשלום וביטחון קצת שונה. אם כרגע אין אפשרות להגיע להסכמה הדדית, אז אין מנוס מצעדים חר צדדיים. אלא שצריך לעשות אותם מתוך הבנה שהצעדים החר צדדיים צריכים להתנהל באופן כזה שיאפשר מציאות שתומכת בהסכם קבע לא ירוחק אותנו". אריאלי, איש צבא בעברו, מעדיף להתעסק בהיבטים הביטחוניים של הגדר. "הירבו הכי בו' לט ביטחונית בגדר הוא עניין הבידוק במעברים

"העיקר שהגדר הצילה חיים"

דני תרזה, ראש מנהלת גדר ההפרדה לשעבר, דוחה בתוקף את הטענות נגדה. "אפילו בחמאס מודים שהגדר מונעת פיגועים"

של אנשי חמאס שמודים שהגדר גרמה לצמצום הפיגועים".
בספר מועמים ספקות בנוגע ליעילות הביטחונית של הגדר.
"בנושא הבירוק, מי שטוען שניתן לעשות בידוק מלא טובעה, כי צריך לקיים איזון בין ב' טחון ושירות של האוכלוסייה. נכון שיש בגדר פרצות, אבל יש גם כוחות שמסירים לאורכו ואמצעים אחרים".
אריאלי וספרד טוענים שהיות בלי שרת בידי הפוליטיקאים.
"בפירוט לא. היו לי גם מאבקים קשים עם הדרג המדיני, עד לרמת ראש הממשלה. ההיסטוריה תשפוט את המעשים שלי. מבחינתי, מספיק לי שהצלתי חיים של ישראלים רבים".

"הניתוח שנעשה על ידי כותבי הספר הוא מה שנקרא בעיני המתבונן זה ציתוח שלהם. הגישה של המערכת הצבאית של המערכת המשפטית הייתה ביטחונית ולא הגנה על גבר' לוח המדינה של לפני 67".
גם בג"ץ קבע שהיו שיקולים שאינם ב' טחוניים.
"בג"ץ אישר שמדובר בפרויקט ביטחוני. הם מציגים בספרם את הקטעים על בג"ץ כעובדות, אבל מדובר בעצם בניתוחים שלהם לדברים של בג"ץ. תוואי הגדר מנסה ליצור איזון בין צרכים שונים ורצונות שונים. התוואי לא אופטימלי כי אנשים חיים בשטח וצריך לקחת את זה בחשבון. מצד שני אני בטוח שהגדר בתוואי הנוכחי מאפשרת הגנה על תושבי ישראל, כולל הוראה

אל"מ (מיל) דני תרזה, אולי האדם המזוהה ביותר עם גדר ההפרדה, לא מתרשם במיוחד מספרם של אריאלי וספרד. הוא אומר שניתן לקשת צבעים בפיגור המרכזי הוא זה שתיכנן בפועל את תוואי הגדר. תרזה ואריאלי מכירים היטב מתקופת שירותם המשותפת בצבא. תרזה גם אמר היה להשתתף בכנס לרגל הופעת הסי' פר יחד עם המתכננים, אבל לאחר קריאתו חור בו. "רציתי להופיע איתם", הוא אומר, "אבל מה שקראתי בספר גרם לי להחליט אחרת".
למה?
"מעבר להתקפות האישיות עלי, התפיסה שלהם מאוד מגמתית. חשבתי שזה לא יהיה מכוון ולכן החלטתי שאין לזה מקום".
מה בעיניי בנייתו שלהם?

"ישראל מנסה לעשות טרנספר מרצון". ספרד (מימין) ואריאלי על הגדר צילום: טל שחר

אריאלי. "הפריעה לנו עוות המצב בהטעיה של בית המשפט. היה פער משמעותי בין מה שקרה בכג"ץ לבין מה שקרה בפועל בשטח. פעמים רבות הפעולות והעיוכונים של המדינה בגדר היו פשוט ביוזון בית המשפט. השופטת פרוקצ'ה שאלה באחד הריונים את נציגי הפרקליטות, 'איך המדינה מצפה מאזרחים לשמור חוק. אם היא נוהגת ככה? ההתנהלות בנושא הגדר גרמה לפגיעה בשלטון החוק'."

ספרד: "גם אני חרד למעמדו של בית המשפט, אבל אני חושב שבג"ץ קצת רצה להיות מרומה. הדרך היחידה להכשיר את הפרויקט מבלי לומר דברים מופרכים מבחינת המשפט הבינלאומי הייתה להיתלות בטעונו הביטחוני. גם אם היו ראיות למכביר לשיקולים וזים זה לא הפך את השופטים לחשדניים יותר. מי שמאמין שהגדר ביטחונית - קריאה בספר, כך לפחות אני מקווה, תוציא לו את הרוח מהמפרשים. אנחנו חושפים איך במקרים רבים המטרה של תוואי הגדר היא לקבוע עובדות מדיניות חד צדדיות."

אם הגדר כל כך פוליטית, מדוע אנשי הצבא לא הקימו קול צעקה?

אריאלי: "הצבא ויתר על הגדר, משלב מסוים פשוט הפסיקו להתעסק בזה. באחד הריונים בנר שא במשרד הביטחון קצין בכיר אמר במפורש: 'אל תבלבלו לנו את המוח, זו גדר פוליטית. אנחנו נדע להגן עליה אם צריך, אבל אל תגידו שהיא ביטחונית'. אחד מאנשי המועצה לביטחון ושלום פנה לאלוף בצה"ל ואמר לו שקטע מסוים בגדר מסכן את החיילים הנעים לאורך והאלוף ענה: 'מה אתה רוצה ממני? זה שרון מחליט'. דו"ח ברודט קבע בצורה חריפה שהצבא לא רואה בפ"ר פרויקט הביטחוני הגדול ביותר מאז קום המדינה של המערכת הפוליטית."

מה זה אומר על הצבא?

"זה מבליט את תהליך ההתקרנות של חלק מאנשי הצבא ומבליט את האיום שבגדירה של הצבא לסוגיות פוליטיות. ככה נוצר מצב שקצינים מגוישים תצהירים שקריים לבית המשפט, לא ממלאים את הוראות הדרג המדיני ומפתחים נורמות של שקר. חלק מהקצינים הבכירים היו צריכים להניח את המפתחות על השולחן ולא עשו את זה. עם כל האשמה שיש בצבא, מי שנושא באחריות על המחל של הגדר הוא הדרג הפוליטי."

אם הגדר לא ביטחונית, אז מה היא כן בעצם? מה מטרתה?

"מגניסין של השנים שבין סוף מלחמת הש"ר חרור ומלחמת ששת הימים מדינת ישראל הבינה שהיא יכולה לעשות מה שהיא רוצה בשטחים שהיא כובשת. בשטחים שנכבשו ולא נכללו בתוכנית החלוקה עשו פעולות של גירוש, הריסת יישובים ערביים והקמת יישובים יהודיים במקומם."

ספרד: "זה בדיוק מה שקורה עכשיו בשטחים שממערב לגדר. מנסים לעשות טרנספר מרצון או שלא מרצון, גורמים בעזרת הגדר לתנאי חיים בלתי נסבלים ואז מעודדים מעבר מורה מהגרה, מגרשים פלסטינים מצד אחד, ומצד שני מעבים התנהלויות ומיישבים ישראלים. אין הבנה שהתנאים היום שונים לחלוטין לעומת שנותיה הראשונות של המדינה. זה גישוץ אנציוניסטי ופחטי שיהיו לו מחירים."

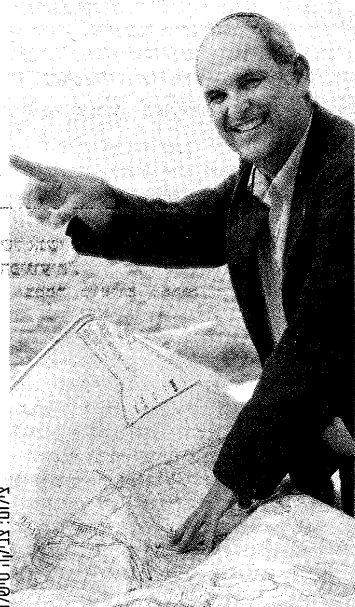
לתיאמתם, הגדר מסבירה בל הסכם עתידי עם הפלסטינים?

אריאלי: "אני רואה הצלחה בזה שהתוואי המקורי לא אושר. לפי התוואי הוא מאתיים אלף פלסטינים היו נשארים ממערב לגדר, לא כולל עוד מאתיים אלף בירושלים. עוד מאות אלפים היו מופרדים מהאדמות שלהם והיו הופכים למה שאנחנו קוראים לו תשתית הטרור."

ספרד: "אני לא יודע אם המצב הפיך או לא, אבל אני יודע שיצרנו המון כאב והמון שגאה שאני לא יודע כמה זמן ייקח לרפא. נקודת האור המשמעותית היא שיתוף הפעולה של ישראלים ופלסטינים נגד הגדר שיוצר סולידריות בעומק שלא היה לפני כן."

yonatan-g@yedioth.co.il

אריאלי: 'הצבא ויתר על הגדר. באחד הדיונים בנושא קצין בכיר אמר במפורש: 'אל תבלבלו לנו את המוח, זו גדר פוליטית. אנחנו נדע להגן עליה אם צריך, אבל אל תגידו שהיא ביטחונית''

צילום: צביקה טישלר

הספר שלהם מאוד מגמת. תרזה

שהוא שטחי ולא יעיל", הוא אומר. "הורידו את איכות הבדיקה כדי שחש וחלילה המתנגלים לא יצטרכו לעמוד בתור במחסום", טוען ספרד. "בבילעין רואים מצוין את השיקול הזה. הכפר למעלה, והגדר למטה בוואדי נשלטת על ידי הכפר מי שרואה את זה יכול להבין שהימטרה היא סיפוח שטח למדיעין עילית הסמוכה. יש גם לפחות עשרת אלפים פלסטינים שנמצאים 'בצר הלא נכון' של החומה, ובנים לבין יישובים ישראלים אין שום גדר. מה, הם לא מהווים סיכון ביטחוני? הוכחה של המדינה היא להגן על המינחלים, למרות שהמצאותם שם היא לא חוקית בעיניי. אבל צריך להגן עליהם בלי להכניס אותם למובלעות בגדר."

בחזרה למלחמת השחרור

רעיון גדר ההפרדה עלה לראשונה בתקופתו של ראש הממשלה המנוח יצחק רבין. לאחר פיגוע ההתאבדות הכפול בבית ליד ב'1995 שגבה את חייהם של עשרים ושניים ישראלים, החלט על הקמת צוות לתכנון הגדר בראשות עו"ד טליה ששן ובפיקוח היועץ המשפטי לממשלה ראו, מיכאל בן יאיר. "בראש הצוות היה עמרו משפט"נים", אומר אריאלי, שבאותה התקופה עמד בראש מנהלת הסכם הביניים עם הפלסטינים. "ההוראה הייתה שכל חריגה מתוואי הקו הירוק צריכה לקבל את אישור הפרקליטות. כששרון התחיל את תכנון תוואי הגדר שלו הוא עשה בדיוק את ההפך: הוא מנע מהפרקליטות כל מעורבות בתכנון."

ספרד: "בגלל זה אנשי הפרקליטות לא שיקרו בכג"ץ. שיקרו גם להם."

ספרד מתייחס לפסיקת בג"ץ מיוני 2006 שבה קבע הנשיא אהרן ברק במפורש שמידע שסופק לבית המשפט ובו נטען שתוואי הגדר תוכנן ממניעים ביטחוניים, אינו עולה בקנה אחד עם השיקולים האמיתיים מאחורי בניית הגדר. "אחד המניעים העיקריים שהביאו לכתיבת הספר היה הפגיעה בבית המשפט העליון", אומר